

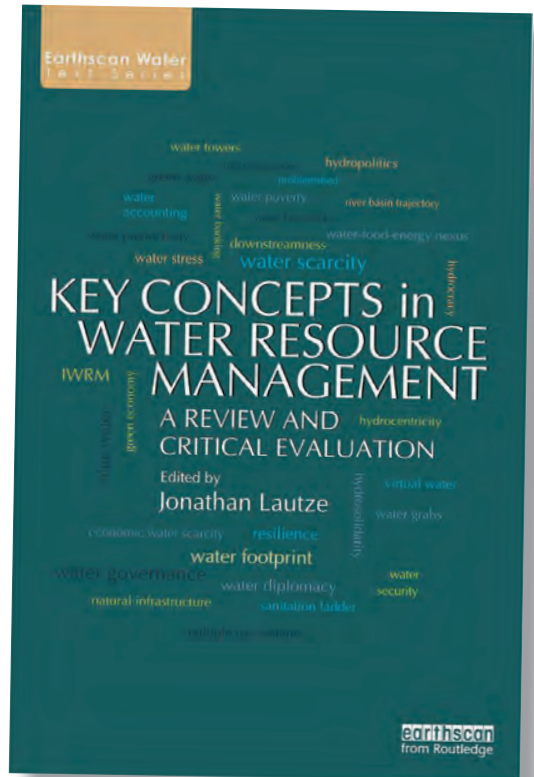
Key Concepts in Water Resource Management: A Review and Critical Evaluation

Michael van der Valk

door Jonathan Lautze (red); Earthscan
from Routledge, pbk, 2014, 131 pp,
ISBN 978-0-415-71173-9.

'You cannot manage what you do not measure' is een veelgehoord adagium. Terwijl u dit leest worden de laatste meetstations in Afrika opgeheven wegens geldgebrek, gestolen of vernield. Het gevolg is dat van menig stroomgebied geen afvoer of grondwaterstanden worden gemeten. Naar getallen wordt zelden geluisterd en satellieten lossen tegenwoordig immers alle problemen op. Waar wordt wel naar geluisterd? Naar hippe termen die iedere twee jaar worden vervangen. Met het uiteenvallen van meetnetwerken en het verdwijnen van hydrologische kennis, valt op dat er steeds nieuwe begrippen worden geïntroduceerd om grip te krijgen op het ongrijpbare: water. *Key Concepts in Water Resource Management* beschrijft op een behapbaar aantal pagina's een groot aantal van deze begrippen en wijdt een zes-tal uitgebreidere hoofdstukken aan de volgende begrippen:

- *Water Scarcity*
- *Water Governance*
- *Water Security*
- *Water Productivity*
- *Virtual Water and Water Footprints*
- *Green and Blue Water*

In de appendix worden nog 25 andere concepten bondig besproken, zoals:

- *Green economy* (ook bekend als '(inclusive) green growth')
- *Hydrohegemony*
- *Natural infrastructure*
- *River basin closure*
- *Water diplomacy*
- *Water-Food-Energy Nexus*

Verschillende auteurs laten hun licht schijnen op deze termen, die veelal tot in detail worden geanalyseerd: betekenis, gebruik, welke (politieke, publieke of beleidsmatige) waarde wordt eraan gegeven, en is die waardering terecht? Ik zal hier het kort beschrijven wat de bevindingen zijn. Zoals u zult zien ademt het boek de nodige frustratie van de meeste auteurs met waterbeleidsmedewerkers die zich met water bezighouden maar er in hun ogen (te) weinig vanaf weten, en vooral met de terminologie die leidt tot meer gepraat maar niet tot oplossingen: het boek is kritisch, zoals de titel al zegt.

Water scarcity – niet te verwarren met droogte of '*water stress*' – is door verschillende onderzoekers beschreven en heeft evenzovele indicatoren: fysische, economische en de Falkenmark-indicator, genoemd naar Malin Falkenmark, die al in 1989 de meest praktische indicatoren heeft voorgesteld. Hoewel er enige verwarring met '*water stress*' is, en soms daarin is opgenomen, heeft het begrip *water scarcity* bijgedragen aan een grotere waardering voor water bij ontwikkelingstudies. Desalniettemin wordt aanbevolen het niet voor meerdere (vaak van elkaar afhankelijke) sectoren tegelijk te gebruiken en het te beperken tot huis-tuin-en-keuken-gebruik: hoeveel water komt er uit de kraan?

Water governance doet het goed bij beleidsdenkers. Immers, waterbeheer is belangrijk en water governance is nog een abstractieniveau hoger, bepaalt hoe water wordt gemanaged. Iedereen wil '*good governance*'. "*The world water crisis is a crisis of governance—not one of scarcity*" stelde het tweede World Water Development Report van de VN. Maar wat is nou '*governance*' precies? Daarover verschillen de meningen, met als gevolg dat er langs elkaar heen wordt gepraat. De een heeft het over een instrument (of institutie) om doelen te bereiken, de ander over een proces om doelen te bepalen; en zo zijn er nog wat smaken. Daarnaast: leidt '*good governance*' wel tot goede waterresultaten? Eens te meer lijkt het erop dat de term al in zwang is geraakt voordat deze goed is gedefinieerd, om te beginnen in de ministeriële verklaring van het 2^e World Water Forum, dat in Den Haag plaatsvond ("*governing water wisely to ensure good governance*"), om vervolgens een jaar daarop in de Bonn Declaration nog wat te verwateren door bijvoorbeeld klimaatadaptatie onder governance te scharen. *Water security* zou een soort tegenhanger van '*water scarcity*' kunnen zijn, maar vager gedefinieerd en dus meer populair in beleidskringen. We hebben zelfs een vertaling tot 'waterveiligheid' gezien, waarbij het ging over hoogwaterbescherming (bescherming tegen, niet van hoog water). Dat wordt er niet mee bedoeld. De term is afgeleid van '*food security*', ook wel vertaald als voedselzekerheid: brood op de plank. Het is dus eerder ook 'water uit de kraan' (zie hierboven). Vanwege het woord '*security*' heeft het echter ook een militaire connotatie gekregen, en daarmee opeens aandacht tot op hoog niveau. Dat leidde tot discussies met het ministerie van Defensie over

de risico's van terrorisme op de watervoorziening. In het desbetreffende hoofdstuk wordt 'water security' voor verschillende sectoren geanalyseerd, leidend tot een index met als doel het begrip meer te kwantificeren dan nu het geval is. Het mooie hieraan is dat prioriteiten duidelijker worden, maar de keerzijde is dat de term 'water security' met meerdere definities nog steeds zeer ambigu is, en tot hogere verwachtingen leidt dan het waar kan maken. Het ging erom dat 12-jarige meisjes niet vele kilometers met 20 liter water hoeven sjouwen. Dát heeft aandacht op hoog niveau nodig.

Water productivity gaat niet over de productiviteit van water maar over de mate waarin water geleverd kan worden, in het bijzonder voor de landbouw. Hierbij zijn het moment waarop en de plaats waar (timing en locatie) van groot belang, waardoor er niet eenvoudig een getal aan kan worden gehangen. Zelfs als je dat zou doen, dan weet je nog niet of en hoe de productiviteit is te verhogen (= verbeteren?). Daarbij is een streven naar verhoging van de 'waterproductiviteit' bijvoorbeeld via het reduceren van verdampingsverliezen uit irrigatie alleen relevant bij chronische watertekorten. Ergo, zo stellen de auteurs, het gaat hier om één uit een reeks indicatoren, niet om een allesomvattende term.

Voor *Virtual Water* and *Water Footprints* geldt dit nog meer: ze maken waterverplaatsingen en waterverbruik zichtbaar, maar met de opgedane kennis kan men vervolgens niet veel: "*compelling notions [with] limited relevance in discussions of important policy questions*". De vraag hoeveel water gebruikt is voor een product is weinig relevant voor de importeur, meent men, en internationale handel is veel gecompliceerder dan louter waterberekeningen.

Van *Green and Blue Water* heb ik zelf nooit de noodzaak zo begrepen, met alle respect voor, wederom, Malin Falkenmark. Bij de eerste lessen hydrologie worden de termen van de waterbalans in wetenschappelijke, meetbare en reeds decennia gebruikte woorden beschreven. Waarom nu nieuwe woorden voor min of meer hetzelfde, en dan ook nog niet helemaal precies beschreven? Groen water is water dat voor productie van biomassa wordt gebruikt (~ verdamping); blauw water is wat overblijft en afstroomt (~ Q). Maar dan is er ook nog water dat verdampt doch niet via vegetatie, en afgestroomd water dat later door de vegetatie wordt gebruikt, en zo verkleurt het water zonder dat echt duidelijk wordt waarom er kleuren worden geïntroduceerd. Hoe dan ook, behalve verwarring voegt het weinig toe aan wat hydrologen al weten. Wanneer dan ook nog grijs water, wit water en geel water worden geïntroduceerd, is het einde zoek.

Het laatste hoofdstuk vat samen wat er aan de hand is en roept op tot duidelijker gedefinieerde terminologie. Een probleem is dat veel gebruikers van de termen dit boek niet zullen lezen. Het zijn immers geen waterdeskundigen en hebben weinig waardering voor inhoudelijke inbreng. Een trend die in het boek wordt beschreven is dat deze terminologie vanuit andere sectoren de watersector binnensijpelt waardoor men het houvast verliest. Het gevolg is dat er veel tijd wordt besteed aan overloze discussies over slecht gedefinieerde problemen die uitmonden in weingzeggende ministeriële verklaringen. In het beste geval levert het meer aandacht voor water op. Er is echter geen technische noodzaak voor deze nieuwe termen die vaak leger zijn dan hun bekendheid zou doen geloven.

Met hun aanbevelingen tot een betere terminologie maken de auteurs duidelijk dat het ze er niet om gaat alles af te kraken. Bij efficiënte communicatie is het evenwel van belang van elkaar te weten waar men het over heeft – dat is vaak niet het geval. Vanaf nu staat men niet meer als roepende in de woestijn.

Key Concepts in Water Resource Management is een uitstekende en broodnodige verademing, die aandacht schenkt aan een van de oorzaken van gebrekkige internationale vooruitgang op watergebied: taalvervuiling. Het is dan ook met recht boek van de maand op www.hydrology.nl.

Michael van der Valk